

Олександр Петрович Гвоздичкий,

аспірант,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0009-0004-9230-6222>

УДК 374.091.33:780.614.131-053

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-2\(97\)-10](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-2(97)-10)

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ СФОРМОВАНOSTІ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ПІДЛІТКА-ГІТАРИСТА

Анотація.

Статтю присвячено аналізу засобів діагностики формування ціннісних орієнтацій у процесі музичного навчання та фахової підготовки, запропонованих сучасними дослідниками, а також розробленню діагностичного апарату визначення сформованості морально-естетичних цінностей підлітків у процесі навчання гри на гітарі, що складається з критеріїв (мотиваційно-адаптивного, пізнавально-емоційного та діяльнісно-рефлексивного), показників до кожного з них і рівнів розвитку морально-естетичних цінностей підлітків. Автором підкреслено важливість наявності рефлексивної складової в процесі діагностування цього феномену.

Ключові слова: морально-естетичні цінності; підліток; навчання гри на гітарі.

Підлітковий вік, безперечно, є одним із найвибагливіших періодів щодо майстерності педагога, зокрема в аспекті тонкощів навчально-виховної роботи, під час якої формується система цінностей учня. З одного боку, через гормональні зміни підліток стає надзвичайно вразливим і чутливим до зовнішніх впливів, зокрема й негативних, які через брак життєвого досвіду та ще не сформоване світобачення він не завжди спроможний адекватно оцінити. З іншого боку, саме цьому вікові властиві енергійність, сильне прагнення діяти, пізнавати світ і змінювати його. Кожен у цьому віці ставить собі запитання: «Хто я? Навіщо я живу? Що можу змінити в цьому світі?». Допомогти підлітку знайти відповіді на ці запитання, уберегти від критичних помилок через недосвідченість і прищепити позитивну систему цінностей – це одне з головних завдань системи освіти, зокрема позашкільної. У процесі такої роботи неминуче постає запитання: «Як оцінити зміни в системі ціннісних орієнтацій підлітка?» У межах цього дослідження розроблено параметри оцінювання морально-естетичних цінностей підлітка в процесі навчання в музичній школі, зокрема під час опанування гри на гітарі.

Проблема формування моральних та естетичних цінностей особистості підлітків незмінно залишається актуальною в соціокультурній та педагогічній науці. Сучасні дослідники вивчають вплив музичного мистецтва на формування морально-естетичних цінностей підлітків. Так,

Н. Овсяннікова [6] та О. Сироежко [8] досліджують роль різних видів музичного виконавства – вокального та інструментального – на розвиток моральних якостей, естетичних вподобань і ціннісних орієнтацій молоді. Зокрема Чжан Гуй [10] та Кун Лінжань [2] акцентують на естетичному розвитку через діяльність дитячих музичних шкіл і заклади позашкільного вокального навчання, розробляючи педагогічні підходи до формування художньо-виконавських цінностей.

Проблемам методики викладання гри на гітарі, формуванню виконавської майстерності гітариста присвячені праці вітчизняних дослідників В. Блажевича [1], М. Михайленка [3; 4], С. Носулі [5], К. Чечені [9] та ін. Сучасні закордонні дослідники досліджують питання методики навчання гри на гітарі: М. Гомес-Уллат Гарсія де Леон [13] – в історичному контексті; С. Сейфрід [12] – у контексті впливу популярної музики, Х. Йилмаз [15] – у контексті перегорнутого навчання (освітній процес, у якому теоретичний матеріал, зокрема відеолекції, презентації, текст тощо, учень вивчає самостійно вдома перед заняттям, а урок з учителем присвячений практичній роботі, обговоренню питань, опрацюванню навичок та умінь); Т. Арас і А. Кан [11] висвітлили вплив використання програмного забезпечення з елементами гейміфікації на мотивацію учнів-гітаристів (Aras, 2023); Б. Джевиз, А. Албуз дослідили онлайн-навчання аматорів-гітаристів під час пандемії COVID-19 тощо.

Отже, аналіз сучасних досліджень дає підстави констатувати, що попри наявну увагу до питання формування цінностей молоді, проблема формування морально-естетичних цінностей підлітків у процесі навчання гри на гітарі розглянута недостатньо.

Мета статті – визначити засоби діагностики (критерії, показники та рівні) сформованості морально-естетичних цінностей підлітка-гітариста.

У філософії проблеми, що пов'язані з цінностями, розглядаються в контексті загального, абстрактного осмислення людського існування. Людина постає не просто як істота, що осмислює навколишню реальність, а як активний суб'єкт, який аналізує власну систему цінностей, виходить за межі звичного та формує навколо себе соціальний простір. У психології цінності переважно розглядають з точки зору особистісного ставлення людини до навколишнього світу та її здатності орієнтуватися в ньому. Сучасне психологічне тлумачення цінностей часто пов'язане з пошуком сенсу життя – вони постають як основа світогляду, що визначає людську поведінку, діяльність і комунікацію.

Зв'язок між естетичними та моральними цінностями, розглянутий з позиції досвіду або феноменології, особливо яскраво виявляється в контексті музичного навчання. Вивчення музики – це не лише технічне оволодіння інструментом або теорією, а й глибоке емоційне занурення в художні смисли. Через виконання та слухання музики учні переживають ціннісний досвід, що формує не лише їхній естетичний смак, а й моральну чутливість.

Музика може викликати співпереживання, підштовхувати до роздумів над етичними темами, сприяти розвитку внутрішньої дисципліни, поваги до інших і відповідальності. У цьому сенсі музичне навчання, зокрема опанування гри на гітарі, виступає як форма естетичної взаємодії, що охоплює моральний вимір, і таким чином реалізує функцію мистецтва як джерела цілісного, етичного й емоційного розвитку особистості.

У своїх дослідженнях О. Сироечко визначає такі критерії сформованості музично-естетичних цінностей підлітків: когнітивний, діяльнісно-творчий і соціально-комунікативний, які в комплексі передбачають сформованість музичного тезаурусу знань та умінь учня, їх застосування у виконавській практиці в процесі творчої інтерпретації музичних творів, інтеграцію в музичне середовище через залучення до концертної та музично-творчої діяльності [8, с. 5].

Дослідник Чжан Гуї виділяє такі критерії естетичного розвитку старшокласників: мотиваційно-орієнтаційний (система значущих мотивів, потреб та інтересів), інтелектуально-творчий (естетичні знання, художньо-естетичний світогляд, самореалізація в художньо-естетичній діяльності), емпатійно-емоційний (значущі особистісні харак-

теристики, що необхідні для продуктивного здійснення естетичної діяльності) [10, с. 6].

На думку Кун Лінжань, критеріями сформованості художньо-виконавських цінностей підлітків є:

- для мотиваційно-активізуючого компоненту – «ступінь зацікавленості вокально-хоровим мистецтвом»;
- для операційно-діяльнісного компоненту – «ступінь здатності до аналітичного опрацювання та оцінювання явищ вокально-хорового мистецтва»;
- для оцінювально-результативного компоненту – «міра здатності до виконавсько-творчої діяльності» [2, с. 161].

З наведених вище досліджень стає зрозуміло, що автори виокремлюють мотиваційну, пізнавальну, емоційну, діяльнісну та комунікативну складові сформованості ціннісної структури учнів. Ми поділяємо ці погляди, проте вважаємо, що для критеріїв визначення сформованості як естетичних, так і моральних цінностей суттєвого значення набуває рефлексивна складова, що відіграє суттєву роль у підлітковому віці.

На думку В. Синявського, О. Сергеєнкової та ін., рефлексія – «спрямованість пізнання людини на саму себе, на свою діяльність та поведінку, свій внутрішній світ, психічні якості і стани; вміння представляти себе на місці іншої людини, мислено (у думці) програвати ситуацію за неї» [7]. Рефлексія – це складний процес самостереження, самоаналізу та осмислення власного досвіду. У підлітковому віці відбуваються значні зміни в мозку, зокрема в префронтальній корі, що відповідає за самоконтроль і планування. Ці зміни впливають на здатність підлітків до саморефлексії та прийняття рішень. У цей віковий період відбувається формування нових рівнів самосвідомості, що дає підліткам змогу аналізувати власні думки, емоції та поведінку. Рефлексія допомагає підліткам краще розуміти себе, власні цілі та цінності. Розвиток рефлексивних здібностей у цьому віці є важливим фактором успішної соціалізації та формування зрілої особистості.

На нашу думку, критерії та показники сформованості морально-естетичних цінностей підлітків у процесі навчання гри на гітарі мають бути такими:

- *мотиваційно-адаптивний* – спонукає до засвоєння базових моральних та естетичних понять, бажання самоствердження і самовираження в українській народній та всесвітній музичній культурі. Показниками цього критерію вважаємо: наявність в підлітка прагнення до оволодіння зразками національної та зарубіжної культури; бажання участі в різноманітних публічних заходах (як музичних так і громадських); емпатійне ставлення до досягнень шкільної громади, зокрема музичного колективу; розуміння значущості моральних і естетичних цінностей у власному житті;
- *пізнавально-емоційний* – виражає міру сформованості тезаурусу знань, міру розвиненості

емоційного ставлення до морально-естетичних цінностей, вплетених у музичну тканину музичного твору. Показниками цього критерію ми вважаємо: рівень сформованості знань про національні та загальнолюдські моральні цінності; рівень систематизації естетичних уявлень в музичному мистецтві; позитивне ставлення до суспільної моралі; розвиненість естетичних почуттів, сформованість емпатії;

– *діяльнісно-рефлексивний* – виражає міру здатності до засвоєння зразків, міру розвиненості в підлітка здатності до самооцінки. Показниками цього критерію вважаємо: рівень опанування підлітками

алгоритмів виконавської діяльності, зокрема вміння інтерпретації музичного твору; ініціативність у самореалізації через виконавську діяльність і створення художньо-естетичного середовища; адекватність операційно-аналітичних процесів у практичному втіленні набутих знань; оволодіння оцінним інструментарієм щодо моральних та естетичних явищ навколишньої дійсності, вчинків, виконавської діяльності.

У контексті визначених критеріїв доцільно виділити рівні сформованості морально-естетичних цінностей підлітків: високий, середній та низький (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристики критеріїв сформованості морально-естетичних цінностей

Критерій / рівень	Мотиваційно-адаптивний	Пізнавально-емоційний	Діяльнісно-рефлексивний
Високий	У підлітків спостерігається: – високий інтерес до оволодіння зразками національної та зарубіжної культури; – зацікавлене ставлення до культурного життя міста, громади спеціалізованого закладу, бажання брати участь у концертній та волонтерській діяльності; – уболівання за успіх справ шкільної громади, музичного колективу, бажання докласти максимум зусиль до цієї діяльності; – високий рівень розуміння значущості моральних та естетичних цінностей у власному житті	Для учня характерним є: – високий рівень інтелектуального розвитку, широкий тезаурус знань про національні та загальнолюдські моральні цінності, їх корекцію в історичних реаліях; – логічність та ґрунтовність суджень про прекрасне та огидне в музичному мистецтві; – знання персоналій видатних музикантів-гітаристів, їх творів; – розвиненість естетичних почуттів, сформованість емпатії	Учні здатні: – зіставляти результат із попередніми цілями, використовувати різноманітні та нестандартні засоби виразності для створення яскравого художнього образу; – із задоволенням, активно брати участь в публічній музичній діяльності, артистичні, легко взаємодіяти з аудиторією; – адекватно оцінити практичне втілення набутих знань у різних життєвих ситуаціях, самостійно дійти висновків і поставити нові завдання; – оволодіти широкою оцінною палітрою моральних та естетичних явищ навколишньої дійсності, вчинків, виконавської діяльності
Середній	У підлітків спостерігається: – ситуативний інтерес до оволодіння зразками національної та зарубіжної культури; – епізодичне зацікавлення культурним життям міста чи школи, нестійке бажання приймати участь в концертній і волонтерській діяльності; – відчуття відповідальності за власний внесок у діяльність колективу; – усвідомлення необхідності дотримуватися моральних і естетичних норм	Для учня характерним є: – фрагментарне розуміння базових естетичних категорій, не повні знання про національні та загальнолюдські моральні цінності, їх корекцію в історичних реаліях; – наявність складнощів в аргументації суджень про зміст художніх образів музичних творів; – знання про певних музикантів-гітаристів регіону, та невеликої кількості їх творів; – ситуативний прояв естетичних почуттів та емпатії	Учні здатні: – ситуативно зрозуміти зв'язок звукового результату з попередньо поставленими завданнями, технічна сторона музикування достатньо стабільна, але не завжди правильно обираються засоби музичної виразності під час виконання музичного твору; – ситуативно брати участь в публічній музичній діяльності, контакт з аудиторією не завжди вільний; – не завжди правильно усвідомити свої вчинки, вимагають зовнішнього впливу для оцінки результатів своїх дій і постановки нових завдань; – цінувати красу і чесноти в мистецтві та житті
Низький	У підлітків спостерігається: – відсутність інтересу до національної та зарубіжної культури; – байдужість до мистецького життя закладу; – байдужість до громадського життя безвідповідальне ставлення до колективної мистецької діяльності; – відмова від моральних і естетичних норм як життєвих орієнтирів	Для учня характерним є: – нерозвинене розуміння базових моральних та естетичних категорій, поверхневі знання про національні та загальнолюдські моральні цінності; – незмістовні, неаргументовані судження на кшталт «подобається / не подобається»; – обмежені знання про музикантів-гітаристів; – недостатньо розвинені естетичних почуттів та емпатії	Для учня характерним є: – поверхневе зіставлення результату з попередніми цілями, відсутнє бажання виразності, монотонність виконання; – байдужість до публічної музичної діяльності, слабкі прояви артистизму; – невміння оцінювати свої дії, відсутність бажання ставити перед собою нові завдання; – слабка розвиненість відчуття краси і моральних закономірностей

Таким чином, критеріями сформованості морально-естетичних цінностей підлітків в процесі навчання гри на гітарі є:

– мотиваційно-адаптивний (спонукає до засвоєння базових моральних та естетичних понять, бажання самоствердження і самовираження в українській народній та всесвітній музичній культурі);

– пізнавально-емоційний (виражає міру сформованості тезаурусу знань, міру розвиненості емоційного ставлення до морально-естетичних цінностей, вплетених у музичну тканину музичного твору);

– діяльнісно-рефлексивний (містить виражає міру здатності до засвоєння зразків, міру розвиненості в підлітка здатності до самооцінки).

Перспективами подальших досліджень є аналіз впровадження методики формування морально-естетичних цінностей підлітка-гітариста за допомогою розроблених засобів діагностики.

Використані літературні джерела

1. Блажевич В. О. Формування виконавських умінь учнів дитячих музичних шкіл у процесі навчання гри на гітарі: теоретичний аспект проблеми. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 157. С. 198–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_157_45.

2. Кун Лінжань Формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності: дис. ... д-ра філос.: спец. 014. Суми, 2024. 192 с. URL: https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/dis/kun_linzhan_robota_ostatochna_z_pidpisom_b0158.pdf.

3. Михайленко М. П. Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста: дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03. Київ, 2011. URL: <https://www.uacademic.info/ua/document/0411U005866>.

4. Михайленко М. П. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. Київ: Книга, 2003. 248 с. URL: <https://ru.djvu.online/file/Sj96h2HK7AQTr>.

5. Носуля С. С. Методика гри на гітарі: метод. посіб. Северодонецьк, 2015. 25 с. URL: <https://locnt.com.ua/home/metodychti-materialy/157-metodika-grina-gitari-metodichnij-posibnik-2015.html>.

6. Овсяннікова Н. Формування морально-естетичних цінностей засобами музичного вокального мистецтва. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2019. 18. С. 251–258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2018_18_30.

7. Психологічний словник авт.-уклад. В. В. Сиявський, О. П. Сергєєнкова; ред. Н. А. Побірченко. Київ: Науковий світ, 2007. 274 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf.

8. Сирожко О. В. Музично-естетичне виховання підлітків засобами народно-інструментального ви-

конавства у позашкільних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07. Вінниця, 2020. 250 с. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5059274-de09-4b55-ae83-f4ca36ae8158/content>.

9. Чеченя К. А. Мій острів – гітара. Київ: Музична Україна, 2015. 192 с.

10. Чжан Гуй Естетичний розвиток старшокласників в умовах дитячої музичної школи : дис. ... д-ра філос.: спец. 014. Суми, 2022. 252 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/5a6e08b1-f25f-4910-b8c0-cd20a7a7f2ff>.

11. Aras, T., & Can, A. A. A study on educational software development through gamification in guitar education. *Turkish Journal of Education*. 2023. No. 12 (1). P. 1–27. URL: https://dergipark.org.tr/en/pub/turje/article/1162940?utm_source=chatgpt.com#article_cite.

12. Ceviz B., & Albuz A. Sustainable Education Practices in Amateur Guitar Education during the Covid-19 Pandemic. *Pegem Journal of Education and Instruction*. 2024. No. 14 (3). P. 21–43. URL: https://www.pegegog.net/index.php/pegegog/article/view/3388?utm_source=chatgpt.com.

13. Gómez-Ullate García de León, M. Guitar teaching: state of the art and research questions. society. integration. Education. *Proceedings of the International Scientific Conference*. 2019. No. 4. P. 361–367. URL: https://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/3952?utm_source=chatgpt.com.

14. Seifried S. Exploring the outcomes of rock and popular music instruction in high school guitar class: a case study. *International Journal of Music Education*. 2006. No. 24 (2). P. 168–177. URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0255761406065478?utm_source=chatgpt.com.

15. Yilmaz H. Effects of flipped learning-based guitar instruction on motivation, attitude, and accompaniment skills. *Effects of Flipped Learning-Based Guitar Instruction on Motivation, Attitude, and Accompaniment Skills*. 2023. No. 7 (1). P. 260–272. URL: <https://www.ijopr.com/article/effects-of-flipped-learning-based-guitar-instruction-on-motivation-attitude-and-accompaniment-skills-13126>.

References

1. Blazhevych V. O. (2017). Formuvannia vykonavskykh umin uchniv dytyachykh muzychnykh shkil u protsesi navchannia hry na hitari: teoretychnyi aspekt. [Formation of Performing Skills in Students of Children's Music Schools in the Process of Learning to Play the Guitar: Theoretical Aspect] *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka – Scientific notes [of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko]*, 157, 198-202. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_157_45 [in Ukrainian].

2. Kun Linzhan (2024). Formuvannia khudozhno-vykonavskykh tsinnostei pidlitkiv u protsesi spivatskoho

navchannia v pozashkilnii diialnosti [Formation of Artistic and Performing Values in Adolescents in the Process of Vocal Training in Extracurricular Activities]. *PhD thesis*. Sumy. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_157_45 [in Ukrainian]

3. Mykhailenko, M. P. (2011). Teoretychni osnovy formuvannia vykonavskoi maisternosti hitarysta [Theoretical Foundations of the Formation of a Guitarist's Performing Mastery]. *PhD thesis*. Kyiv. Retrieved from: <https://www.uacademic.info/ua/document/0411U005866> [in Ukrainian].

4. Mykhailenko, M. P. (2003). Metodyka vykladannia hry na shestistrunnii hitari [Methodology for teaching playing the six-string guitar]. Kyiv. 248 p. Retrieved from: <https://ru.djvu.online/file/Sj96h2HK7AQTp> [in Ukrainian].

5. Nosulia, S. S. (2015). Metodyka hry na hitari [Guitar playing methods]. Sievierodonetsk. 25 p. Retrieved from: <https://ru.djvu.online/file/Sj96h2HK7AQTp> [in Ukrainian].

6. Ovsianikova, N. (2019). Formuvannia moralno-estetychnykh tsinnosti zasobamy muzychnoho vokalnogo mystetstva [Formation of moral and aesthetic values by means of musical vocal art]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of training a modern teacher*. 18, 251-258. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2018_18_30 [in Ukrainian]

7. Syniavskiy, V. V., Serhiienkova, O. P., & Pobirchenko, N. A. (Eds.) (2007). *Psyhoholichnyi slovnyk* [Psychological dictionary]. Kyiv. 274 p. Retrieved from: <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5059274-de09-4b55-ae83-f4ca36ae8158/content> [in Ukrainian]

8. Syroiezhko O. V. (2020). Muzychno-estetychne vykhovannia pidlitkiv zasobamy narodno-instrumentalnogo vykonavstva u pozashkilnykh navchalnykh zakladakh [Musical and aesthetic education of adolescents by means of folk instrumental performance in extracurricular educational institutions]. *PhD thesis*. Vinnytsia. Retrieved from: <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5059274-de09-4b55-ae83-f4ca36ae8158/content> [in Ukrainian]

9. Chechenia K. A. (2015). Mii ostriv – hitara [My island is a guitar]. Kyiv, 192 p. [in Ukrainian]

10. Chzhan Hui (2022). Estetychnyi rozvytok starshoklasnykiv v umovakh dytyachoi muzychnoi shkoly [Aesthetic development of high school students in the conditions of a children's music school]. *PhD thesis*. Sumy. Retrieved from: <https://repository.sspu.edu.ua/items/5a6e08b1-f25f-4910-b8c0-cd20a7a7f2ff> [in Ukrainian].

11. Aras, T., & Can, A. A. (2023). A study on educational software development through gamification in guitar education. *Turkish Journal of Education*. 12 (1). 1-27. Retrieved from: https://dergipark.org.tr/en/pub/turje/article/1162940?utm_source=chatgpt.com#article_cite.

12. Ceviz, B., & Albuz, A. (2024). Sustainable Education Practices in Amateur Guitar Education during

the Covid-19 Pandemic. *Pegegog Journal of Education and Instruction*. 14 (3). 21-43. Retrieved from: https://www.pegegog.net/index.php/pegegog/article/view/3388?utm_source=chatgpt.com.

13. Gómez-Ullate, García de León, M. (2019). Guitar teaching: state of the art and research questions. society. integration. Education. *Proceedings of the International Scientific Conference*. 4. 361-367. Retrieved from: https://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/3952?utm_source=chatgpt.com.

14. Seifried S. (2006). Exploring the outcomes of rock and popular music instruction in high school guitar class: a case study. *International Journal of Music Education*. 24 (2). 168-177. Retrieved from: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0255761406065478?utm_source=chatgpt.com.

15. Yılmaz, H. (2023). Effects of flipped learning-based guitar instruction on motivation, attitude, and accompaniment skills. *Effects of Flipped Learning-Based Guitar Instruction on Motivation, Attitude, and Accompaniment Skills*. 7 (1). 260-272. Retrieved from: <https://www.ijopr.com/article/effects-of-flipped-learning-based-guitar-instruction-on-motivation-attitude-and-accompaniment-skills-13126>.

Hvozdit'skyi Oleksandr, Postgraduate Student, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine

DIAGNOSTIC TOOLS FOR ASSESSING THE FORMATION OF MORAL AND AESTHETIC VALUES IN THE ADOLESCENT GUITARIST

Summary.

The article presents an analysis of contemporary scientific and methodological literature concerning the formation of moral and aesthetic values in youth through musical education and professional training. It also provides a brief overview of recent research on various aspects of guitar instruction. The author examines diagnostic tools proposed by modern researchers for assessing the development of value orientations in the context of musical learning and professional preparation. Based on this, the author has developed a diagnostic framework for identifying the formation level of moral and aesthetic values in adolescents during guitar training. This framework includes criteria, indicators, and three levels of formation: high, medium, and low.

The proposed criteria are as follows:

– *Motivational-adaptive criterion* – reflects the motivation to internalize basic moral and aesthetic concepts, as well as the desire for self-affirmation and self-expression through Ukrainian folk and world musical culture.

– *Cognitive-emotional criterion* – indicates the degree of development of a knowledge thesaurus and the extent of emotional engagement with moral and aesthetic values embedded in the musical fabric of a work.

– *Activity-reflexive criterion* – assesses the adolescent's capacity to internalize artistic models and their level of self-assessment development.

Indicators of the motivational-adaptive criterion include: an adolescent's aspiration to master national and global cultural models; willingness to participate in various public events (musical and civic); a sense of responsibility for the success of the school community, particularly the music ensemble; and awareness of the importance of moral and aesthetic values in their own life.

Indicators of the cognitive-emotional criterion include: the level of knowledge about national and universal moral values; the degree of systematization of aesthetic concepts in music; a positive attitude towards social morality; the development of aesthetic sensitivity; and the presence of empathy.

Indicators of the activity-reflexive criterion include: the level of mastery of performance algorithms, particularly the ability to interpret musical works; initiative in self-realization through musical performance and in creating an artistic-aesthetic environment; the adequacy of operational and analytical processes in the practical application of acquired knowledge; and the ability to evaluate moral and aesthetic phenomena of the surrounding world, human behavior, and artistic performance.

Keywords: moral and aesthetic values; adolescent; guitar education.

Прийнято 13 травня 2025 року. Затверджено 10 червня 2025 року